

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто теоретичні аспекти формування та розвитку виробничого потенціалу промислового підприємства, його структуру та функціонування. Досліджено типи формування виробничого потенціалу, принципи, яких треба дотримуватися для коректного його використання і нарощування. Обґрунтовано основну проблему формування потенціалу, яка полягає в тому, що потенціал підприємства є системою елементів, які функціонують одночасно і в сукупності.

Аннотация. Рассмотрены теоретические аспекты формирования и развития производственного потенциала промышленного предприятия, его структура и функционирование. Исследованы типы формирования производственного потенциала, принципы, которых нужно придерживаться для корректного его использования и наращивания. Обоснована основная проблема формирования потенциала, которая заключается в том, что потенциал предприятия является системой элементов, которые функционируют одновременно и в совокупности.

Annotation. The article deals with the theoretical aspects of the formation and development of the productive capacity of an industrial enterprise, its structure and functioning. The types of productive capacity formation, and the principles to be followed for its correct use and increase are studied in detail. The author substantiates the basic problem of capacity building, i.e. the potential of an enterprise is a system of elements that operate simultaneously and collectively.

Ключові слова: потенціал, розвиток, формування, підприємство, використання, типи, система, ресурси, елементи, потужність.

У сучасних динамічних ринкових відносинах особливо актуальним стає визначення ключових теоретичних аспектів функціонування, формування та розвитку виробничого потенціалу промислових підприємств.

У загальній постановці елементами виробничого потенціалу підприємства можна вважати всі ресурси, які пов'язані з функціонуванням і розвитком підприємства. Вибір найбільш важливих із величезної їх кількості числа є дуже складною проблемою, про що свідчить безліч трактувань складу виробничого потенціалу.

Отже, під виробничою потужністю підприємства розуміється максимально можливий випуск продукції або переробки сировини у встановленій номенклатурі й асортименті при повному використанні виробничих площ і устаткування.

Виробнича потужність характеризує потенційні можливості підприємства з досягнення основної об'єктивної мети його виробничо-господарської діяльності. Розрахунок виробничої потужності є вихідним пунктом оцінки виробничого потенціалу підприємства і ресурсного обґрунтування його виробничої програми [1].

Вагомий внесок до розвитку даної актуальної проблематики зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, як: С. Іщук, Фомін П. А., Старовойтов М. К., Рєпіна І. М., Олексюк О. І., Герасимчук З. В., Ковальська Л. Л., Чевганова В. Я., Карпенко Ю. В. та ін. [1 – 6].

Метою даної статті є визначення аспектів формування та розвитку виробничого потенціалу промислового підприємства.

Формування потенціалу підприємства – це процес безперервного відновлення всіх його складових. Виділяються такі типи формування виробничого потенціалу [2]:

1) просте формування потенціалу підприємства здійснюється в незмінних обсягах для відновлення спожитих факторів виробництва і забезпечення безперервності його функціонування;

2) розширене формування потенціалу підприємства передбачає кількісний та якісний розвиток виробничих факторів, а також інших складових потенціалу, котрі забезпечують вищу результативність його діяльності.

У межах розширеного формування можна виокремити три типи розвитку потенціалу підприємства [6]:

1) екстенсивний (традиційний), при якому збільшення масштабів виробництва досягається за рахунок додаткового залучення трудових, природних ресурсів і засобів виробництва і збереження сформованої техніко-технологічної основи;

2) інтенсивний (інноваційний), коли розвиток потенціалу досягається через якісне вдосконалення факторів виробництва: застосування прогресивних знарядь і предметів праці та видів енергетичних ресурсів, підвищення кваліфікації технологічного й управлінського персоналу, а також постійне поліпшення використання всіх наявних складових потенціалу підприємства;

3) екстенсивно-інтенсивний (змішаний). Щодо змішаного типу розширеного формування потенціалу, то він характеризується збалансованістю або домінуванням одного з двох інших факторів розвитку. Тому розрізняють переважно екстенсивний, переважно інтенсивний чи змішаний характер економічного розвитку.

При формуванні та нарощуванні виробничого потенціалу промислового підприємства необхідно

дотримуватися певних принципів, основними з яких є [3]:

1) цілісність – всі складові елементи потенціалу слугують для досягнення однієї загальної мети, тобто виробництву матеріальних благ та послуг відповідно до потреб споживачів; поєднання економічних інтересів розвитку виробництва з регіональними та загальнодержавними; задоволення потреб споживачів у високоякісних продукції, роботі, послугі;

2) охорона довкілля – процес формування та нарощення виробничого потенціалу на підприємстві повинен забезпечити рівновагу всіх компонентів природи при задоволенні потреб споживачів і нанесенні найменшої шкоди навколишньому середовищу;

3) системність – проявляється в тому, що виробничий потенціал повинен бути системою, яка пов'язує в єдине ціле цілі, ресурси і процеси, що проходять на даному підприємстві.

Виробничий потенціал промислового підприємства як економічна категорія має свою структуру і певні особливі процеси, які характерні для його розвитку.

Елементами виробничого потенціалу підприємства можна вважати всі ресурси, які тим чи іншим чином пов'язані з функціонуванням підприємства. Що стосується виробничого потенціалу промислових підприємств, то до його складу доцільно включати матеріально-сировинні ресурси, які беруть безпосередню участь у процесах виготовлення продукції і науково-технічні ресурси. Чим потужніше база (матеріально-технічна) науково-технічного прогресу, тим ширше горизонти впровадження його досягнень, більше можливостей для вдосконалення і збільшення розмірів елементів виробничого потенціалу промислового підприємства [2].

Основна проблема у дослідженні виробничого потенціалу промислових підприємств полягає в тому, що всі його елементи функціонують одночасно і в сукупності. Тобто виробничий потенціал є системою, причому складною і динамічною, оскільки всі зв'язки між окремими складовими потенціалу здійснюють безпосередній вплив на його елементи, модифікуючи вихідні властивості і закономірності їх функціонування, сприяючи тим самим переходу потенціалу у новий якісний стан як єдиного цілого, тобто системи вищого порядку.

Динамізм виробничого потенціалу промислових підприємств обумовлений впливом інновацій, нестабільністю зовнішніх чинників господарювання, кон'юнктурними умовами виробництва. Внаслідок впливу цих чинників постійно відбуваються певні структурні зрушення всередині виробничого потенціалу, а також якісні та кількісні зміни техніко-економічних показників, які його характеризують [5].

Отже, виробничий потенціал промислового підприємства – це складна, організована, динамічна система, яка формується з множини елементів, що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії і виконують різні функції в процесі виготовлення продукції необхідної кількості та якості і в терміни, визначені ринком.

Наук. керівн. Матвієнко-Біляєва Г. Л.

Література: 1. Герасимчук З. В. Виробничий потенціал регіону: методика оцінки та механізми його нарощення : монографія [Текст] / З. В. Герасимчук, Л. Л. Ковальська. – Луцьк : ЛДТУ, 2008. – 242 с. 2. Іщук С. Концептуальні засади формування та розвитку виробничого потенціалу промислових підприємств [Текст] / С. Іщук // Регіональна економіка. – 2005. – № 2. – С. 48–56. 3. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібн. [Текст] / О. С. Федонін, І. М. Репіна, О. І. Олексюк. – К. : КНЕУ, 2008. – 316 с. 4. Старовойтов М. К. Практический инструментарий организации управления промышленным предприятием : монография / М. К. Старовойтов, П. А. Фомин. – М. : Высшая школа, 2009. – С. 36. 5. Фомин П. А. Особенности оценки производственного и финансового потенциала промышленного предприятия / П. А. Фомин, М. К. Старовойтов // Среднее профессиональное образование – 2008. – № 11. 6. Чевганова В. Я. До питання визначення економічної категорії "потенціал підприємства" [Текст] / Чевганова В. Я., Карпенко Ю. В. // Регіональні перспективи. – 2009. – № 2–3(9–10). – С. 214.